

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

"Slogom rastu male stvari, a meseca sva poljivari" Nar. Pod.

Predplata s poštarnom stojil 22 for., a sjajake samo 1 for. za celiu godinu. Razmerno 1 for., a sjajake 50 novi za pol godinu. Izvan Carevine viša poštarnina. Gdje se neida neizmjenjiva 8 sjajaka te su voljni da ih list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojom i imenom, davat ih za 70 novi na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku Naznacnicu,ime, prezime i najbolju Postu valja jasno označiti. Komu List nedostaje na vremenu, neka to javi odpravnici u otvorenem pismu, za koje se neplaća nikakva poštarnina, napisav izvana Reklamaciju. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO

nalazi se

Tip. F. Ilata, Palazzo Diana Via S. Lazzaro 15.

Pisma se šalju platjeno poštarnino. Vesti, dopisi i drugi spisi stampaju se il u cijelosti il u izvadku, naime prama svojoj veličnosti i smjeru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neputuju. Osobna napadanja i članci sukratne stvari nemaju mjesto u ovom Listu. Proljećima se pisma tiskaju po 50 novi, svaki redakcija. Oglasni od 8 rednjih stoga 60 novi, a svaki redakcija 5 novičići; il u sljedećoj opečovanju po što se pogodo oglašnik i odpravnici. Dopisi se nevrataju. Uredničtvo i odpravnici, osim izvanrednih slučajeva, nedopisuju, nego putem svoje Listice.

PREDSTAVKA

občine Lovranske na carevinsko Vlče
u Beču.

Visoka zastupnička kuća!

Temeljnimi zakoni cesarstva od 21. Decembra 1867 utvrđeno je i prizano, da svaki narod Austrije može njegovati svoj jezik i čuvati svoju narodnost, te po tom svi zemaljski jezici imaju jednak prava u školama, uredih i u javnom životu. Narančno slijedi, da svi carski uredi na hrvatski puk i občine mu, pošiljavaju odluke i osude u hrvatskom jeziku.

Zaljuboža ova pravedna stvar kod nas u Istri se nedogadjaja. Doduše ima za nas pomorce jedan jezik za srca, a još jedan jezik za kruh. Jezik našega srca jest naš liepi materinski jezik hrvatski, a za kruh, koji smo dosad služili po moci potrebite, nam je bilo poznati i jezik talijanski.

Možbit zato, što mi nješto poznajemo jezik talijanski, dobivamo dosad sve spise od našega suda u jeziku talijanskem, a od kotarske oblasti i od drugih državnih ureda piše nam se takodjer u jeziku talijanskom.

Ali kad postoji državni zakon, da mi imamo pravo na svoj jezik, kao i svi drugi narodi na svom, tada je opravdana naša želja, da se hrvatski jezik u državi posadi na ono dostoјno mjesto, koje ga ide po zakonu i po broju duša. I mi Hrvatsko pleme u Istri, jesmo narod pak hoćemo, da nas se drži za gradjane ravne svakomu drugomu, a nipošto da smo potištene sluge nijednoga jezika a ni plemena.

Osobito je za državne interese vrlo pogibeljno, da se u carskih uredih u naših stranah počinju svi više i više rabiti jezik njemački prama pojedinicom i občinam, gdje se taj jezik nimalo nepozna.

Za naše pomorstvo vrlo malo se brinu, za podignuti poljodelstvo i gojenje blaga opeta nam država slabo pomože; gdje će biti naš ljubav za nju, ako vidimo, da se još jedinomu našemu dobru t. j. materinskomu jeziku vrata zatvaraju. Kad mi Istrijanci slovenskoga naroda pitamo, da naše oblasti nam pišu u hrvatskom jeziku, onda nam se reče, da neimamo ljudi, koji bi znali u našem jeziku pisati. A kada iščemo, da nam se dadu škole, u kojih bi se naši sinovi hrvatski izučili, onda nam se kaže: što će Vam Hrvatski jezik, kada Vam sva pisma od oblasti dolaze u drugih jezicima, i kada se na sudovih, kopratinatih i druga nepozna naš jezik.

Visoki državni sabore! Ovo je nedostojna igra s našim stariuskim i mirtim plemenom i ta igra morala je prestati u onaj čas kada je njegovo

Veličanstvo naš premilostivi Car i kralj potvrdio temeljne državne zakone god. 1867.

Zato mi zastupstvo mjestno politične občine Lovran, Kotar Volosko u Istri, koja občina broji do 6000 duša, molimo visoku sabornicu zastupnika cesarstva, da su u izvršenju članka XIX temeljnog državnog zakona od 21. decembra 1867. br. 142 D. Z. odredi:

I. Svi e. kr. uredi sudboni, politički i finansijski u Istri i na kvarnerskim otocima imaju hrvatskim ljudem i občinam sve svoje spise, odluke i osude, pošiljati u jeziku hrvatskom, na hrvatski pisano podneske u obče odgovorati u tom jeziku i u uredi sa strankama hrvatskim raspravljati stvari u hrvatskom jeziku,

II. Latinsku školu u Pazinu, imaju se počamći od g. 1883. redom promjeniti tako, da se svaka stvar uči jezikom hrvatskim a talijanski i njemački jezik, da se uči obligatno.

III. Gdje su u Istri srednje škole s drugim učevnim jezikom neka se i ondje uči hrvatski pod meraš barem 3ura svaki tjedan.

IV. Škola za učitelje u Kopru i učiteljice u Gorici, noka se uredi tako, da za oba jezika, dakle za hrvatski i talijanski budu posve posebni su-mostalni odjeli.

Držaoči indi, da će ovi naši zah-tevi biti priznani posve pravednimi ovašćujemo mi občinsko zastupstvo Lovranske našega glavara, da ovu molbu podastre visokoj zastupničkoj sabornici u Beču.

Dano u našoj skupštini u Lovranu 25. svibnja 1882. za vladanje Našeg zveličanoga Cara i Kralja Franje Josipa I. koji želi mir med svojimi narodi, i koga da Bog sretno žive na mnoga ljeta.

DOPISI.

Iz Koparsčine, koncem maja 1882.

U posljednjem broju cijenjenog vašega lista vaš se labinski dopisnik tuži, da nije cigli izvanski zastupnik bio izabran u občinsko zastupstvo. Dovljuće, da je to nečuveno. Stara je to činjenica, te su uprav poradi toga gospoda šarenjacu našog negdašnjije občine stepali u gradeve, da uz-mognu po volji zapovjetati i zatirati naš narod. To je uzrok radi kojeg su propala naša občinska dobra i sve naše imanje pokretno i nepokretno te se štrpalo u gospodske blagajne, od kojih mi sada kosti gledamo. Nije se samo u Labinu tako dogodilo, nego te se i kod nas sgađaju te se na po celoj Istri želi potušnjati to bi se još htjelo nekoje naše-bar po pučanstvu občine strpati pod gradsku tali-

jansku upravu. Govorka se da se ima občina žminjska podvrci pazinskoj, pomjanska kopavskoj i. t. d a gdje občine liepo evntu, tu treba zasaditi klicnu meteža i razdora. Već nam se i poduzimani (capovilla) nameću po šarenjačkom kulupu.

Da naši Talijani iz Gorice, Trsta, Istra i Rieko kane stvoriti blaženu zemlju, tomu se nije u ovakvih okolnostih čuditi već nemamožemo pojmi kako to predpostavljeni trpe!

Nepoznajući svojih narodova. Nek u Istru dodje drugi kobna letina se-damdeset i deveto godine (Bog nas sačuvaj!), čulo bi se onda viku na-

roda. Vriemo to skrajno, da se zlim ponarabam na put stane, a ti istarski narodo nedremaj, probudi se i popusti

da se tako mačulinski s tohom po-

stupa. Vidiš li sam, koje su ti jurve

zadate rane, budućnost čejih težko izlic-

eti, a što će biti s tobom ako se ne-

probudiš i opametiš, gledaj samo, da

ti se nebude odviše kajati za tvoju

popustljivost i dremanje!

Iz Žminjšine, 29. maja 1882.

Žalostno je doista stanje našeg naroda po Istri. Tuđinjici mi gazi i ujusvjetli

Nasi protivnici gledaju na svaki na-

čin da nas unizade. To jim ide za rukom,

jer i drng uza ovo stoje, to im u svakom

na ruku radi sami da bude proti hrvatsku.

Naš narod nema niti svojih škola,

gdje da si naobrazbi, to zato se niti nezna

vlastiti naprana oblastim. Premašite je

čudi, te pušta sve na volju drugim. A i

ako će da razpozna svoju korist i svoja

prava, kada nemaju moždane a ova može

samo onda dobiti, ako ima svoje škole;

svojih pako škola neće dobiti, dok ne

bude svoja ljudi u zastupstvu bira, a

ovo potonje učiniti će samo onda, ako ima

vlastite škole – i tako ovo nas u nepre-

kidnom kotonaru.

Da je ovde tako žalostno po naš na-

rod, može se svakotko hukito osjeđati.

Naš protivci uporabljaju sva moguća

sredstva, da premanju naš narod na svoju

stranu. Svakojakim običajima vode ga za

nos, dok im je na korist; poslje pak to ga

stane gulli kao Židovi i još gore.

Narode, narode, otvor oči i progledaj

već jednoin spletke svojih protivnika!

Nu pogledajmo malko i uži krug

naše tužne Istru, u občinu Žminjšku.

Oviye Žminjini obavljaju sva se na

4. i 6. prosluge mjeseca po drugi put

običniji izbori.

Prije put prošlim septembrom zastu-

pao je vladu kod izborah g. Perinello;

nezakonitosti, koje su se ovde počinjale,

budu uzrokom pobjede talijanske stranke,

to su Hrvati prosjevodaše u izbori budi-

ni mišljeni od c. kr. namjestničtvu. I ovoga

puta nadvlada talijanska stranka posvema

hrvatsku, i to radi svakojakim manjevima.

Hrabra držišu se zapadni Žminjci,

slavni ljudi Vidulin, Kržanci, Kršanec, Prik-

čini i drugi nisu se pustili zamati,

ali su svoja prava. Slavni Vam zato braćo!

Držiša se uvjet tako. Osvetljili su se tice

pred narodom, ako i nepredlošno, niste

vi krivi, već žalibice naš gorjeli kraj, t. j.

Cere Dunjica i sv. Ivanac. Nejazlosti

po nas pak vladaju se seljaci iz sv. Ivanaca

Dodjose su svojim županom na biračištu

glasovati sv. za Talijane a proti na-

rodnoj stranici. Žminjci jih zašto gospoda

počestlje objedon kod g. Verbica. Dozna-

ću u brzo, čiji novac se jo tu trošio!

Sad trube šarenjacu u svjet, da je već

jednom nadvlada pravda, to izljevaju

životinjskim veseljim svoju žut na narodno

naše svećenstvo.

Porogivaju se g. Orliću, našem pre-
čestnom župniku te ga nazivaju fanati-
kom!

Evo što piše P. Istra u 20. br. od 13.
maja ove god. u svom dopisu iz Žminja:...
••• no vorremo.... risolvare le sorti de-
presso di quel povero paese per tanti anni
di governato o mal tenuto da non pre-
fatore, oltreché nemico d'ogni progresso...
Tutto P. Istra, neka joj bude na čast! A
zašto nije povaliti c. d. Gabriele? Da-
kako sada se mogu veseliti, da je pojedna-
jihovna na koji način se je dospijelo
do nje?! Mi juš samo dovikujemo, nek
promislo što rade, nek nebulu tučko oboli,
jer se skliznuli.

Danas im objećujemo, da nećemo mi-
rovati, dok ih nesbacimo, višjeti čemo, dali
je još može i naš pravici pod mihim na-
šim carem.

Razdlerav tu mreže doći ćemo jednom
do naših pravila, a onda odzvonilo za
uvjet njima i njihovoj svjeti.

Jedan kmet.

*) Dođim opasni oblasti Žminjiski obzor
zastitu huđa u doba gladinu i štravu, oblič-
nici su izbori iz mutne vode izplivati i na
visoko se uvezeti, sebično zabrinuti, koga
da si za odličnoga kujaza izaberu. Valjda
će se pri starom ostati, da se neuvriode
predjaci srodnici po plli i krv, te da budu
dostolni i u buduću, osorni proti narod-
noj hrvatskoj naprednoj prosveti, a ponos-
it će se velikom šternom, koji stizi vodom
u zemlji; dočim si Žminjci žele ugasi-
ti svježenj vodom.

Ima li još Što Žminj. Čem u se možemo
diviti? Onim vrloj kolovozom, onom str-
mom razvrtom drumu koji se proteže do
zadnjeg pojednoga počinka!

Malo da nisam zaboravio na neumre
zastupe: ukinuti hrvatsku pripravu, ako
hoeš hrvatski narod grijesci, treba da mu
oči sklopis. Eto svega što je Žminj mo-
gao imati a većinu: sudba ga iznenadila
na ustručni obličničko zadruge! Bož razpreš-
i Šaro-apasno oblaku koji zastruj u nebesku
vedrinu.

Na uzmak XIX. veka, mogu li izobraz-
jeni, blagorodni, iskreni Talijani osmijeti
XIX. članak državnoga zakona, koji jamči
svakomu narodu prosvetu u svomu ma-
terinskomu jeziku? Jeli će taj članak
ostati samo za istarske Hrvate mrtvo
slovo? To mogu donekle preći izradjeni
šarenjac, koji na svom mlinu vodu navrću,
ali neka pante da je nekoč Bog kaznio
potopom prekordini svjetlji Čovječe božji ne-
čini nepravde, koju u bezdan propula ne-
pravednoga.

Iz Pazina, mjeseca svibnja 1882.

Navest ču li dragi čitatelju ovaj put
iz našeg grada same činjenice a ti sudi.

Pred malo ljetanjem zaboranio se ovdje-
njoj školskoj mladeži osnovnih škola doći
na obiske ili procesije a za to naveo se
uzrok, da bi silna sparina mogla nudit
zdravlju mladeži školskoj. Tako se govori
kad crkva svoju čefalidu na pobožnosti zove.
Nu sluđi dalje, koliko spomenuti uzrok u
drugim slučajevim valja. Umre li n. pr.
učenik ili učenica ili kakva druga odršljena
osoba, eto ti ete procesije školskoj mladeži,
da mrtvaca s velikom svečanostu
sprovođe do groba. Onda nijedno duši
nedolazi panet reći, da će sparina ili trud
ili priličevi kakva bolest, od koje umro
dolčina osoba, nauđiti nježnoj mladeži,
koju mora kadsto po ciele ure iz mrtvaca
i pred njim koracati puževim korakom.

Neću da ovim psujem na jednu izme-
đu naših dužnosti, što je ima kri-
šćaniju napravim svojim mlijem pokojnikom,
dapače ju odobravam i ovim javno pohva-
ljujem, kad se vrši pravom namjonom, ul-
je ono što mora svakog pošteneog krije-
štanju u sreću zasebsti, kad vidi da se služuju
Božjim i crkvenim javni obradi zapostavljaju

*) Naknadno nam prisjedlo ovo nejekoliko
redakata od prijateljske ruke. Dozajemo da
je za podešata izabran g. Anton Godina.

Ured.

jednoj lješini, po kojoj crvi kopaju! — Svakom poštenom čovjeku namreć se ovdje pitanje: "zašto se školskoj mladeži zabranjuje učestvovati sv. procesijom, na kojo žele doći — a to žele i njihovi roditelji sa jako malom iznimkom — kad im nezabranjuje mrtvace sprovdavati do groblja?"

Po njeckojih mjestnih Istranskih vodi se a i no svaki dan u tijednu, a to jamačeno višeputa školska mladež u jutro sv. misi, kako n. pr. u Bujah, Puli i drugu, a to je pravo i Bogu drugo, nu kako je u tom obziru u Pazinu? Čij i čudi se! Otkad su samostanu škole zatvore, školske misije nisu uvedjene i blagdani, zapovedi za omladinu osnovnih škola neuna a u najveće doba, kako se već spomenulo nesmiju ni na procesije!

Sve do pred tri ljeta svetkovalo se ovđe »Tielovac sa velikim slavljenjem, kako se i pristoji tom prelepotom i velikom blagdanu. Pazinci su ulj-pavall izvana svoje kuće; sagovima, ružama, okvirima i što se veoma ljepe poddarili zelenim granjem koje bi zasudili pred svoja vrata, ali e! nevre! Onomlani doje joj zapovedi, da so nesmiju pod veliku globo gradiću sjedi za Tielovsku procesiju i slobori Fazinu, kako ujak odnali poslužnike i granične nesta a s njimi nesti i sagovima, cvećem i okvirima i drugim ukrasima. Sada se nosi najveće Obitje naše svete vjere golin pažinskih plit-liko u nad golini kućami, kako su gola ledena i pustu srca njihovih stanovništva! Daje ovo nije već nego kaj praznoglavi gizdelini, na usajodurali način osmješili se pravili demonstraciju u oči same procesije! — Za to nije se željiti da se u ovom gradili potječe čuti takve klete, kakvih se teško čuje udjale u Istri; pa čestokrat od osobih koje se drže i hoće biti izobrazane! —

Pazin je »središte Istre i najnovije vrlo se mnogo učinilo za izvježki oblik ovoga mulena na Ilopozu mjestocene. Radi toga će tko možda pomisliti da se gradske starješinstvo posturalo za povećanje i ulj-pisanje stare pažinske crkve, da se pobrnuo i za tooli potreblno crkveno pojmanje. Ali tko bi tako mislio kruto bi se prevario. Naša stara, trošna i pokrpana crkva je još uvijek nedostojna onog grada, koji hće da bude središtem ili da sare — kako nekaj vele — Istre. Naš postupnik javno je očitoval pred dva ljeti, da je naša običinska blagajna prazna, nu ipak viši da se račava od onog vremena najviše stare kruhe ruše, nlike šire, ceste popravljaju, da se stolne trošne na tooli potrebne stvari, a kad se radi oko popravljanja crkve i crkvista, onda se stiska i skupari, onda se pježe i više i gledu da se posvoji još ono malo što ima. Kako se ovo sudara?

Kakva je crkva takva je crkveno pjevanje. Najzadnje mje-stance u Istri imaju bolje crkveno pjevanje od Pazina-grada, te da nisu gimatuzjali koji pjevaju u ne-djeljah u samostanskoj crkvi, Pazin — sreć Istre — nebi nemoj pojma o crkvenom pjevanju! — Možda će opet tko ovdje ponisiti, da nećemo orguljati li na to sposobne djece ili takvim odinim odgovaram, da hamo orguljati, koji barem pječe do preko tisine na ljetu, da imamo dosta djece i mladića, al ipak — ipak nećemo te neimamo crkvenog pjevanja!

Na svjetski ipak nesto veseli. Ljelos namine za prijat obavljala se ovđe u samostanskoj crkvi svibljanska pobožnost na čas Majte Božje. Pui je polazio crkvu veoma rati i u velikom broju. Troumlj je sreću slasao svake večeri kroz celi mjesec Marijine hvalne ugovorih i pjesama. O da bi se i druga mješta istarska povela za ovim doista prekrasnim primjerom! — Na posljedici čest pažinskom kloštu i drugim koji su nastojali, da ova lijepa pobožnost čim slijede izgane. Marijski svibljanski Kraljeva ih blagoslovila i krle-pila takodje u buduću!

Izpod Učke koncem maja.

Citati smo već više lažnih dopisa u poreckoj »Istria«, nu onaj u broju 20. iz Lovrana nadkrjuje sve u tom pogledu. Da se takve i toliko laži svjetom nešire, napisali smo ove redke, koji svakuko odgovaraju istini. Istina je, da je u Lovrani nekako šarenjak, koji se služe hrvatskim jezikom, ako se kada Bogu pomole, tako se svojim ženom razgovaraju, niko podudaraju na karte ili buće igraju, ako se stogom pogodjavaju, uyej skoro govore hrvatski pa ipak skoro bi već mirze na svoj maternini jezik ižreć se, da je ujevni jezik u njihovoj školi hrvatski te mestoje iz petnih žilah, da ga odstrane pa da uvedu talijanski. Govore, da je lovrenška škola nještje vredna, dok se je talijanski učilo — ako i djece nisu ništa razumala — a sada da nevrijeli ništa — prem djece znaju jezik, kojim se u školi govor! Dokazom koliko je vredna škola, dot je bila talijanska, jest najbolji taj, što nisu medju sobom mogli niti čovjeka, koji bi bio one laži skupa složio, već su morali ići tražiti čovjeka na Rieku, da ju ono napiše! Za stalno bit će med ovim, koji su učili hrvatski, više njih, koji mogu sasvim ljepe pisati hrvatski i talijanski, jedan takvih je prijašnji običanski tajnik, kojeg je pred njeckoliko godinah grđno odbacio jedan od ovih, koji su učili tajnik, a to postavio na njegovo pravite onu laž u porečkom listu, juvit

mjesto svogega ljubimca, koji je učio talijansku školu a piše talijanski, da se Bog smiluje. Potaknuli od njeckoj strane, koje danas nećemo imenovati, dvojica članova mještoga lovrenškoga školskoga vječu gg. Pio da Peršić i Juraj Zupar predložile su mještoga lovrenškoga školskoga vječu, da je predsjednik, gdje nije bio prisutan ni glavar niti član vječu stanjući u Mošćenicu, da se ima uvo-ti u lovrenšku školu i taj rječi talijanska, nu ih je rekao g. Pio da Peršić — Inače pošten čovjek — to nemožemo vjerovati, jer on sam ko i njegova plementa obilježi najradje hrvatski govor te je pred njeckoliko godinah duo svoga sinu u hrvatsku školu na Poljane. Ovo je valjalo dobiti dopisnik iz Rieke, komu očito kažemo, da laže, njegove »premesse« nesto te da njegovoj domu stoji na lažnom temelju. Po zadnjem popisu imu u lovrenškoj obitelji 615 njih, koji govoru talijanski i velika je čudo, kako se došlo do ovako visokoga broja, nu putimo to danas te uzimimo da je tako. Nu ovaj broj neprispada samo Lovranu već cijelo obitelj, moščeničkoj i horseckoj plovani. Evo dakle da vauš laž i službeni popis očito o krovu! Niti nesto diju ih 163 talijanski govor, jer onda bi morala znati i djece takvih roditelja talijanski govoriti. Čudi smo da o osobu, koja viso ljubimcu nego li bila dopisnik, da jednou u trećoj školskoj godini školski nadzornik narcelj zahtijevao, da se čita talijanska početnica, da vidi što znaju djece. Došla rječ »il tolto«, nadzornik pli dječej, što će to reći, dječak štuti, pitu drugoga, pta tečajem, nitko nije znao što to znači prema je u tom razredu do 40-50 dječaka. Pitu nadzornik je to »krov«, to svr dignu ruku i kažu što je to. Evo kroz one »premesse« da u Lovranu svr talijanski govor.

Da je Lovran i jedan između ovih gradicu bivše mletačke Istre, gde stanjuju sami Talijani, jell bi bilo pravljivo, da se ustroji talijanska škola za 600 stanovnika u gradu bez italvaka obzira na 3000 ljudi, koji stanuju izvan grada? Nisi kmel plaćati prireze (advicione) za gradjanstvo i njegova djece neki kod kuda ove pazu te tek ostaju za ujevični, jer ne razumiju svojega učitelja. Lažnjivi dopisnik tuži se, da je njezi lovrenški član kolarskoga školskoga vječu samovoљno bez vječe dozvole uveo u tamjanšu školu talijanski jezik. Božo mil, hodeći ih već učiteljicu! Pros njeckoliko 40 godinah bila je u Lovranu njemačko-talijanska škola, koja nitko nije bila u oslobodjenju Lovranci god. 1857. pod pokojnjim župnikom i školskim ravnateljem G. Cerčićem i to po našem vlasti te je tko kao i po cijeloj Istri bio uveden materijalno kao ujevni jezik. God. 1865 ponovilo je e. k. naimeštvo taj nutlog je strogo naložilo, da se imna predavati u školi obično jezikom, kojim se u crkvi propodi. Kako možda dakle kažali taj vječni dopisnik, da je god. 1858 učio tu programu njezi član sudačnoga kolarskoga vječu, koje obstoji tekak od god. 1859! Dopisi ove vrsti nestaju: na čist po-reckoj novini! One neprima nego ovakvi dopisi u hrvatskih krajevih. Kako nekospino, veli da hrvatski u školi nemaju preuklju, koji je ujak tako bezuzna težnje za talijanskim jezikom? Može bili gleda koju Lovranci za prekomorskim talijanskim blaznenstvom? Bog očuvaj, to bi bila navedena za Lovrancu samo i ponisiti, jer su svih bez razlike vjeruju svima caru te pod njegovom zastavom plove širokim svjetom. Dakle očeku teži za talijanstvom i mještina na svoje? Dopisnik kaže da Lovran živi jedino pomorstvom te da se ne može po moru, ako se nezna talijanski. Nevjerenje da je ovo rekao g. Zupar, jer govoriti da je već 50 god. kapetan te još nije uvidio, da skoro sva marina ovoga sveta plavi bez znanja talijanskoga jezika. Govorili smo o tom obširno u ovodjnosti dopisih iz izloženih stranah Istre, goje se je radio o Volskom i tamos' joj školi. Dopisimo, da je bio keristan talijanski jezik po srelozemanom nom (korintanskom), ali nije više, jer nije više posla u ovom moru valja vrati lontu u Americu i Indiju, kamo je Lovranci učili kazaviti i sretni kapetan g. Valčić. Ovo se ne može ide talijanskim već englezskim jezikom, ovaj a ne talijanski je svjetski (lingua mondiale) i običniji pomorski jezik. Dopisnik može kaže da je talijanski jezik koristan za kapitanu naše flote. Nu tih, što je u Lovranu bio pred 25. godinah uveden u školu materijalni jezik, jer je onoj mladež zaprijeć put do kapitanske časti: »Col-l'introduzione della lingua croata si è distrutta questa possibilità«. Ovo je dokazom, da dopisnik neponozjava Lovrana ni lovrenških kapetana. Dok je bio u lovrenškoj školi talijanski ujevni jezik, malo je bio kapitan, a odkad je uveden hrvatski jezik, ima ih barem tri puti i toliko, sva vredni mladeži, višti u pisanju svojega i talijanskoga jezika, mnogi govore i inglezki — ot onih starih redko koji. — Nije istina, da je na lovrenškoj školi zapušten talijanski jezik i da su uče samo dve uve na tijedan. Gospodine učitelju u Lovranu! Ako vam je stalo do istine, a to pravite onu laž u porečkom listu, juvit

ima djece sposobne školu pohadjati i to u Lovranu i izvan njega te koliko jih je, koji poznavaju talijanski. Na ovaj nalog podestava suzave sjednicu školskoga vječu, na koju dođe osim podest, član vječu Iz Mošćenicu, koji nije zadnjih sjednici prisustvovao, učitelj i Jure Zupar. Ova gospoda podiju u školu, da pobroje djece, koji stanuju u gradu te da vide koliko jih imi, koji bar nekoliko znaju koju ječ talijansku. U nižem razredu nadnaju nit jednoga. Na ovo se razjuti naš Juraj, počekati vidjeti, da se proti istini nemože te otidu u najbolje je učinio. Ostali sastavili zapisnik postavljaju ga u Poreč primjetbom, da Talijanach u Lovranu nema.

Sad pitamo mi, kako je mogla slavna junta poslije ovakvog zapisnika prepričati provincijalnom školskomu vječu onaj predlog? Žašto je onaj pitate vječu u Lovranu za broj djece? Na službeni odgovor, da u Lovranu nema talijansko ječe, ipak podupire talijansku školu. Kako da okrštimo taj postupak, gdje se radi o nas Hrvatih? Da možemo početi sive izreći, razvjetliti bismo po zaslugu taj nečuvani postupak, nu tako ga vrću proporučamo našim provincijalnim zastupnikom, da bez svakoga obzira pitiči rječi ovi oblasti, koja stoji na već ogromnoj većini hrvatskog naroda u Istri i kvarnerskih otocih. Znatljivo smo, što će na to visoka vlasta učiniti.

Konačno tvrdi dopisnik, kako junta preplaže vlasti, da pozovu na red i ukori onoga žana Školskog vječu, koji se je usudio samovoljnovesti u lovrenšku školu talijanski jezik. Nevjerenju, da bi ljudi koji niste tako nesmotreno radili, kako misli rječki dopisnik, te što takva predstava g. Vladu je već god. 1855 naložila, da se imu uvesti u škole materijali jezik, god. 1859 ponovila je isti nalog, na taj način da se vlasti hvala imala sumu koristi za taj korak a ne njezi lovrenški savjetnik školskoga vječa. Kakvi nesmisli! Dopisnik dodušno kaže plaćeni pisar poznaj, da je već deset godina pred uvedenjem novoga školskoga zakona bio u Lovranu u školi hrvatski ujevni jezik a sadnjaš Školski savjetnici potiču stopram od god. 1859.

Vidi narode, kako Jist, koji nestođu do suda, širi po svijetu tako mrzke žalje. Patriotičnoj nam je bila dužnost, da to našemu narodu olirkujemo, da se neda od prilicanac zavesti.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu 31. svibnja 1882.

Carevinsko se vjeće, izabрав zastupnike u Delegacije, odgodilo. Sad će nastupiti rad zemaljskih sabora. Neki će se sastati već tečnjem na stajajućeg mjeseca.

Starčinska kuća nije pristala na polakšice, što jih gleda žitne carine zastupnička bila namenila Tironu, Dalmaciju i ovomu našemu Primorju. Kažu da su i tom najviši kriji Magjari. Kad budu dakkle naši ljudi na rječkoj il tršćanskoj medji moralni i za žito platiti 25 novč. carine po kvintalu, neka barem znaju, komu su dužni biti na tom zahvalu. Nego to će biti povodom, da će se trgovina sa žitom iz nutarnjosti države početi i kod nas tjerati, pa će kod toga, tko bude znao, liep krajem zastupiti. Starčinska kuća nije pristala na polakšice, što je ujevni jezik a sadašnja Školski savjetnici.

Talijani govor »čili male pensa, spesso indovinato«, tako mislimo i mi, da nije bez uzroka to učinjeno, jer se znade za stalno, da bi što takva kolarska školska vječu u tijeku obitelju i u svom vječu u Volskom i jurišu na Volskom, nego li iti po njega u Trst il na Rieku. Tko ima novacali i okretnosti, neka skusi svoju sreću: a i Buzet, Pazin, Kastav, Bistré itd. mogu postati središta razprodaje. Istina, ovakve vesti neidu baš u pogled, ali za ovaj put neka bude.

U saboru ugarskom najzad se kojekoji pristalo na izvanredni trošak, što ga skupina vlasta utražila od Delegacija u ime Bosne i Hercegovine. Tom se prigodom reklo svakojakih stvari, pa i takvih, koje mogu upraviteljnim krugovom neizmerno koristiti, misleli jednom one zemlje stalno umiutiti. Magjari imadu mnogo manah, al imadu i veoma ljepraski svojstvab, a medju ostalimi i to, da očito kad treba i bez okoliša.

Netreba nam, dojue preporučati ovu sivar našim zastupnicom, dobro jih pozajmemo, neka se pripreme.

Ured.

kud je za njimi pošla u potjern ciela pukovnji, neuhvatljiv nijednog. Razumjeva se, da je Sarajevu opst uznemireno bilo.

Doktorice liečenja. U Ruskoj imenovali su 12 doktoricama liečenja iste znanosti na ženskih zavodima; 30 dnevnih imenovala su „zvezmar“ praktičnim liečenjem a 40 ih služi u bolnicama. Goline 1887., za ruskoga rata na Balkanu, odlikovalo se nekotro doktorice u vojničkim bolničkim tako, da ih 25 bijaše odlikovano redom sv. Stanislava III. razreda. Svake pak godine imade sve to više slušateljicama liečenkih znanosti. — U Americi imade sada preko 400 doktoricama liečenja, a većina ih nastani se u državama Newyork, Massachusetts i Pensylvanijski. Prije nekoliko godina bila su „lady doctor“ vrlo riedke, danas pak nije gotovo nijedna občina u iztočnim državama bez doktorice. — U Francuzkoj djeluju od god. 1870. dosada 7 praktičnih liečenica, a od ovih nastani su 3 Parizu, gdje je jedna liečenica u jednom od parižkih kazališta, služeći zajedno i kod ureda javne obnike.

Pročeganstvo. U englezkom nekom listu, koji se bavi izključivo elektricitetom, opisuje se svjet, kako će biti poslije sto godina, dakle godine 1882. Plin, kameni ulje, ulje i ostale neugino zauđarajuće i škodljive tvari izčeznuti će, te će spadati med starine. Netreba spominjati, da će se moći sadanjem lokomotivu voditi samo u obrtničkim muzejima, a nadomestiti će ih elektricitet, kojom će se kuhati meso i sođivo. Elektriciteta razvijavati će noći kada sunce, a polja rotiti će dvostruko, te će nestati tužna pojdjeljaca. God. 1882 skribit će izumitelji takoder za vodu i zrak. Nikomu neće ni na kraj pameti, da bi kao njihovi praoči u 19 stoljeću pišu vadu, punu ško dživilj glijavih i udusno okužen zrak, kuo što mi u ovom stoljeću, te si tim priskrbio razne bolesti. Voda plit će se samo deštirana, a udasiti će se samo ugrijan zrak, pak tad će i hujnjaveći odjevati na ovoj zemlji smrtno opiedo. Našim prijateljima poći će takoder za rukom, da izjednake temperaturu po svoj zemlji: četvrtih godišnjih dobara neće biti, pa će neustati i ti ludosi, da je na ekuatoru vrueće kao u peći, a na sjeveru toplota zima. U pokrajini na sjevernom polu biti će vrlo prijazna temperatura, te će po svoj prilici Engleska ondje ustrojiti naseljene. Po zraku moći će se putovati, te će se svakom staviti na voljn, boće li u električnom željeznicu ili u zrakoplovu. Koncem dvadesetog stoljeća biti će uklonjeni i sve gore, koje pleteće vrućinu i proučinu.

Zenska revolucija. Ohćinski liečnik u Pascagli kod Lucca u Italiji, učadi muž, vrlo je ondje ohijubljen. Prošlog mjeseca došlo je među bečkim i nekim običinskim zvanjnicima do sukoba, usled čega je mladi liečnik bio odušten. Na to se skupšta gospodja i djevojke cekologa mjesto na trgu i podložio kad proti vječenici, gje su od nečelnika počele burno zadržavati, da se mladi liečnik opet uzpostavi. Pozvano vojnštvo nije moglo proti suknjama ništa opraviti, istom kad je načelu običao razjasnjeni Zenskići, da će liečnik biti odmah upozvani, razdjele se ova mirno kući k svojim preslicima i ljenicom.

Krokodili u Tisi. Prenio se bio glas po Szolnoku, da je iz jedne menzurije u Tisu ukočio krokodili, koji se je napokon preko samoga gradskoga kapetana provrigeo u veliku zmiju. Ta stvar je doduše smiješna, ali imala je i dobrih posljedica. Kako je tamo običaj da se svjet a osobito dječjušnja prečarao ide kupati na otvoreni užici i bez svakoga nadzora, izdalo je chef policije načod, da se nesmije nitko kupati, dok se ta zvierska nemam ne ubavi. Kako dječja nemam za naredbe, ista bi se i sada proti zabrani kupanja po ruci kopreti, no kad je zluzbeno potvrđen glas, da je u ruci krokodili i zrnja, neće nitko ni za živu glavu u vodu. Sad se je napokon stvar razjasnila te se vidilo, da je oblast samo stoga razglasila da je krokodil u Tisi, samo da tim zapriči prečarao kupanje, kad dječja drugčije naredulah slobodi neće.

Selitba Židova u Austriju. Vileš Schönauer podstroje je u hećkom carevinskom vječni više petljicama, koje tamo smjeraju, da se Židovom iz Rusije pregađati zapriči ulaz u Austriju, onim pak, koji su prešli juž granicu, da im se kroatko točno označen horavak dozvoli.

Književne vesti.

Matica Hrvatska pošla je već svojim članovom knjige za god. 1881 raznašljali, i to po svim na broju:

1. Šukolj: Ljudež za svakoga. (Poučne knjižn., VII.)

2. Durnij: Poviest grčkih. Preveo Petar Tomić. (Svjetske poviesti II.)

3. Jurković: Izabrane pripovijesti. II svezač. (Zabavni, knjižn. LI-LIII.)

4. Miler: Cvjeta i Miljenko. Tragedija. (Zabavni, knjižn. LIV-LV.)

5. Šanov: Izabrane pjesme. S uvodom Fr. Markovića.

Ozirom što se još napose mnogi vanjski članovi „Maticice“ ove godine prijavili

nisu, a i što je „Matica“ ove godine veću zallju knjigama tiskala nego prošlo godište, to se još sveudili, dok traže zallju knjigalj članovi za god. 1881 prilinaju.

Nazdravlječ. Naprilično i govor sakupio ih Anđelija Šumanović. U Zagrebu naknadno knjizare Mučenjaka i Sanktšebena. Stoji broširana 40 novč. vezana 50 novč. postom 5 novč. viša. Kod svakoga se hrvatskoga stola redaju zdravice i naprilično, kadkada se i odvise toga nazdravila, tlin se pospuštuje veselje i zabava. Ova knjižica pruža nam lijepe kitu kratkih, slobodnih i za pojedino svečanosti učeščenih zdravica, koje će svaki Hrvat radostino pročitati. Gradivo je sahrano iz književnih djelat hrvatskih pisaca: knj. „Parlavac“, P. Preradovića, Augusta Šenoc, J. E. Tomića i još mnogo drugih.

Ljepota povod strahota. Pripovijedala po Omerijski. Napisao Brozo Brzović, odvjetnički kandidat u Seniju. Može se dobiti kod samoga pisca u Seniju za 60 novč. Pisac orisač je u kratko trojanski rat i glavne junake s trojanske i grčke strane. Cilja pripovijest razumljeju je u pojedino vještice predočene prizore i episode. Dodan je kužižici kratki Životopis o Homeru, jeli je Homer spjewno divno ilijadu ili no, postanak tog neumirologa pjesmo tvorci i Otilje. Tko se pobliže nije Homerom bavio, neki su nabaviti to djelje.

Fiskal. Roman napisan od Ante Kovacića, Tiskom i nakladom H. Lustera u Seniju. Može se dobiti u svih hrvatskih knjižaručnica, cijena je 80 novčenih. Liepi ovaj prizvod našu književnost crpajući iz načodnoga života potiče od mlidjega para, pisani voomom lepim jezikom te ga proporučimo svim onim, kojim je napredak načodne knjige na srecu i koji želi provesti čitanju koji ugadan čas.

Njekne narodne Zagonetke

(iz Zarjeđa).

Zarjeđanom je:
ganha-zagonetka,
uganka-odgovetka.

(Konac.)

Imam u Tinjanu dva tesača, valje slimo treske skraću. *ava zvona.*

Imam dva brata, ča jib jače za brudu potezes to ti jače pevaju. *ava zvona.*

Visej vidi, čekalj čeka; visej dol pada, pa ga čekalj popade. *žir i prasac.*

Cingelj, cingelj; keheli, keheli; cingelj dol pada, pa keheli popade. *žir i prasac.*

Ča ima zvana kosti a znute meso. *rak.*

Gundulici gundulaju, černu goru proučnjuju. *sasudi pručeti.*

Imam vola, vas gre u dvor, samo rogi mi nemori. *svedar i škulja.*

Imam jednu sestrice sprida šilo, zada škare, zdoli belo, zgora črno. *lastavica.*

Imam jednoga ota, svim sinom klobučići pokupuje; sam sebi nemore. *krast i žetud.*

Sibile dible, do neba se riblje, visoko gora, sare drobno ko koza. *uljka.*

Ja imam jedan dubičelj, zgornje Šilje zdoli grane. *saje.*

Ja imam četiri tleči, sve jedan za druge, i nizdar ne nemogu se ubititi. *motovito.*

Olač štandar (visok), mati bodlka, sin dika. *čokolj.*

Baštu goni, tovar ni, roge luna koza ni. *puz.*

Ja imam jednu sestrice po setu hodi, kamo pride pravo kaže. *vaga.*

Plavo čado liže. *plamik i katal.*

Ja imam jednoga blapca, škare nosi, mestar ni. *rač.*

Ja imam jednu brečiću, kosti ji, mesa neće. *trlica.*

Mrt živega iz graje nosi. *češač.*

Ja imam jednu sestrice ave oltu za njoj visu, pa vavek dela. *šivalna igla i konac.*

Ja imam brata, kad je mokar je tvrd, kud je sub je mohak. *konop.*

Ja imam jednu palisku, priko brega flska, tribuh k zemlj pritiske, hrbat se ji bliska. *kosa.*

Vise nego hlaš (hlža), manje nego miš, koru pela pelin; slaje nemore bit. *orih.*

Ja imam veli dolac prosa zvezcer se posjetje zjutra se požanje. *zvezda.*

Ja imam jednu sestrice, kada ji, muči, a kada riga, vršiš. *puška.*

Pol driva, pol kinkia (konj) i sito. *zito.*

Ja imam jednu mater od dreva, sva puna otrok s krvavimi glavlicami. *črešnja.*

Ja imam jedan srp, svake dobe leta žanje. *britva.*

Ja imam dva breka, po vas dan Živo meso gloju, po noći zijuju. *postoli.*

Olač grbac, mati visoka, sin dika. *trs, roza i groed.*

Ja imam jednoga oten, ki ima čuda, čuda otrok; a nijedan no more do njih, dok otca nerazparamo. *malun, tikva.*

Šum šuml, bela vlahinja preko brega beži, rep je našlisku, kako bela daska. *steg.*

Ja imam jednoga vola, linda je va dvoru nima rog, kudu gre iz dvora rogi lma. *puž.*

Šum šuml, bele vlahinje letu, prek zolonoga briga, rep je našlišku, kuko nova daska. *sneg.*

Kako gnjina lazi, gnjina, baštu nosi tovar ni roge nosi koza ni, vrata delu usijar ni. *puž.*

Šlo bođito, po svem svitu hodilo, ni jilo ni pilo, na vedor veselo doma dohodilo. *stisce.*

Ja imam jednoga blapca, po leti je gol po zimi obučen. *stožer.*

Četiri dušo pet glav deset nog sto nohat, prten plasć, po hrabtu k maši gye. *četiri nose mrtvaca u crkvi.*

Ka rožlen je sadajno vreme najdraže Iskutru na svete. *pričenični voć.*

Imam jedan huncun, klj u vas svet pokriv; ča mi vam je to? *sneć.*

Imam jedan hlebčić, ima vso krpa na krpil, i nikuda ligom taknen. *hlebac suhih smokav.*

Kad sum bil malahan sam se s četrimi boril, kad sam bil velik sam zenuju preokretal, kad sam pak mart žive u crkvu nosim; ča mi vam je to? *vol.*

I. V.

Br. 319.

Oglas dražbe!

Na 15000 (petnaest tisuća) prostornih metara bukova drva, za tanku piljenicu i cepanicu najprikladnijega, koje se ima najdalje u pet godina iz občinske šume izpeljati.

Pismene ponude providjene bilojegom od 50 novč. sa 10% ponulbenom cenom obložene, prima se do podne dana 15. junja 1882.

Obširne uvjete daje i može se dnevno za vrome uredovnih sati uviditi kod

Glavarstva občine

Peprinac, due 10. maja 1882.

Hlanuda, glavar.

Priposlano.

Pokojni Biskup Dobrlja posudio je pred nekoliko godinu drugu knjigom preznamenita djela: Vetera monumenta Slavorum meridianum historiam illustrantia etc. Augustina Theodorica. Najujudnije umoljavam onoga p. n. Gospodina komu je knjiga bila posuđena da se podpisomu javiti izvili.

U Trstu 25. Maja 1882.

Pop P. Flego.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16.-31. Maja 1882.

Dne	Cari duka (sekini)	Napol.	Lire sterl.	Austri. rent.	Austri. rent. u srebri	Austri. rent. u zlatu
16	5.60	9.52 ^{1/2}	—	76.80	—	—
17	5.60	9.52 ^{1/2}	—	76.65	—	—
18	—	—	—	—	—	—
19	5.60	9.52 ^{1/2}	41.93	76.65	—	—
20	5.60	9.52 ^{1/2}	—	76.70	77.60	—
21	—	—	—	—	—	—
22	5.59	9.52	—	76.05	—	—
23	5.59	9.52	—	76.55	—	—
24	5.59	9.51	—	76.45	—	—
25	5.58	9.51 ^{1/2}	41.94	76.25	77.15	—
26	5.58	9.51 ^{1/2}	41.93	76.25	—	—
27	5.58	9.52	—	76.30	—	—
28	—	—	—	—	—	—
29	—	—	—	—	—	—
30	—	—	—	—	—	—

Pregled tršćanskoga tržišća

dns 25. Maja 1882.

OD for. inč. kor. inč.	DO kor. inč. kor. inč.	100 k.		125 k.		150 k.	
		100 k.	125 k.	100 k.	125 k.	100 k.	125 k.
Vosak prim. I. ugarski za 100 k.	—	—	—	—	—	—	—
Kafu Portoriko	—	—	—	—	—	—	—
S. Domingo	—	—	—	—	—	—	—
Rio polug vrsti	—	—	—	—	—	—	—
Cukar austrijski	—	—	—	—	—	—	—
tukoni	—	—	—	—	—	—	—
Cvjetje travo buvance (Grlj.)	—	—	—	—	—	—	—
Naranče, skriničja	—	—	—	—	—	—	—
Baruba puljezki	—	—	—	—	—	—	—
Badenik ili mandulje za 100 k.	—	—	—	—	—	—	—
dalmatinski	—	—	—	—	—	—	—
Lešnjaci	—	—	—	—	—	—	—
Šljive bosanski i hrvatski	—	—	—	—	—	—	—
Štrnica i hrvatski	—	—	—	—	—	—	—
galučku	—	—	—	—	—	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	—	—	—	—	—	—	—
ugarski	—	—	—	—	—	—	—
Ruž	—	—	—	—	—	—	—
Oriz hrvatski (kitajski)	—	—	—	—	—	—	—
Inglezki (kitajski)	—	—	—	—	—	—	—
Vuna bosanska	—	—	—	—	—	—	—
moreska	—	—	—	—	—	—	—
arbunjska	—	—	—	—	—	—	—
istarstvo	—	—	—	—	—	—	—
Dasko horuske jutovice	—	—	—	—	—	—	—
slajerike	—	—	—	—	—	—	—
Gređa	—	—	—	—	—	—	—
bukovice	—	—	—	—	—	—	—
Uje Italij. užajo vrsti za 100 k.	—	—	—	—	—	—	—
» najbolje	50	63	—	—	—	—	—
» srednje vrsti	40	42	—	—	—	—	—
Grus (hlž)	—	—	—	—	—	—	—
Loša	—	—	—	—	—	—	—
Oriz hrvatski	13.75	21	—	—	—	—	—
Inglezki (kitajski)	11.50	14	—	—	—	—	—
Vuna	10.75	12.5	—	—	—	—	—
moreška	10.75						